

Ion Minulescu a fost dela început primit ca exponentul cel mai integral al simbolismului român, și el însuși a dat în acest sens o sonoră proclamație în versuri:

De unde vin?
Eu vin din lumea creată dincolo de zare –
Din lumea 'n care n'a fost nimeni din voi,
Eu vin din lumea'n care
Nu-i ceru-albastru,
Și copacii, nu 's verzi așa cum sunt la voi,
Din lumea Nimfelor ce-așteaptă sosirea Faunilor goi,
Din lumea cupelor deșarte și totuși pline'n orice clipă
Din lumea ultimului cântec,
Purtat pe-a berzelor aripă
Din țärm în țärm,
Din țară 'n țară,
Din om în om,
Din gură 'n gură, –
Din lumea celor patru vânturi
Și patru puncte cardinale!...

Poetul prevestea rezistența, obișnuită, a opiniei publice, în fața oricărei noutăți:

Dar poarta a rămas închisă la glasul artei viitoare.

S'a întâmplat dimpotrivă că această poezie a fost îmbrățișată cu entuziasm și, devenită populară, s'a prefăcut prin melodie în bun obștesc.

Explicația ce s'a dat este că numai întâmplător și uneori aparent simbolistă, poezia lui Minulescu este declamatorie, elocventă și de o sonoritate de fanfară, că deci prin aceste «cusururi» s'a popularizat, abdicând dela expresia emoțiilor adânci. Versul lui Minulescu e într'adevăr sgomotos, grandilocvent și superficial liber, prin trucuri tipografice, mergând până la pretinsa proză ritmată a lui Paul Fort. Totuși sonoritatea exterioară nu împiedecă vagul simbolist. Poezia franceză decadentă e în linie generală foarte oratorică. Tot programul simbolismului și al oricărui hermetism stă a exprima nostalgia de absolut, ca și muzica, fără a reprezenta sistematic universul întins și fără a cădea în conceptualism. Chestiunea dicțiunii e secundară. Lirica lui Minulescu e în marginile celui mai autentic simbolism și dacă ea a plăcut vulgului, acest fenomen urmează a se lămuri și explicația nu va fi nicidecum în câmpul versificației, fiindcă vulgul nu are sentimentul formei și e totdeauna afectiv interesat. Și de altfel poezia lui Minulescu place și omului fin, cu toată grandilocvența ei, și după treizeci de ani, ea e încă proaspătă, numai ușor stânjenită de prea marea concurență de poeți.

Toate decorurile și ceremoniile simboliste sunt în poezia lui Minulescu; mistica numerelor din Maeterlinck:

Mi-am zis:

Voiu scrie trei romane...

Și 'n trei romane 'mi voiu închide

Ca 'n trei sicriuri de aramă, trei morți iubiți –

Trei clipe reci –

Ce-mi stau în suflet împietrite

Ca trei luceferi stinși pe veci

Uitați în haos,

Ca pe-o cracă de chiparos trei crisalide...

scheletele, sicriile, cavourile post-baudelairienilor:

Paznicul mi-a 'nchis cavoul
Și-am rămas afară 'n ploaie...
Paznicul mi-a 'nchis cavoul
Și-am rămas să-mi plimb scheletul
Pe sub sălciile ude,

corăbiile, galerele, yachturile, gările, ploile, spitalele, adverbele majusculizate *Ieri*, *Mâine*, numele proprii fastuoase, exotice (Bassora, Ecbatana, Cordova). Totuși unda mistică, senzația de putrezire și boală, tristețile mortale nu se realizează și poezia rămâne în genere luminoasă, aproape jovială. Secretul ei e în aspectul care a atras vulgul. Este de amintit că mulți poeți francezi, chiar dintre simbolști, erau niște simpli «chansonneri» care se produceau cântând sau zicând prin cafenele, la *Chat noir* sau la *Quat'z-Arts*, producțiile lor. Patria lui Béranger are o predilecție deosebită pentru declamația melodică și opera lui Verlaine însăși se resimte de această predispoziție sentimentală de a fredona. Dacă orașul român n'avea cafenele artiste, avea însă lăutarii. Eminescu (și înaintea lui C. A. Rosetti și Alecsandri), Traian Demetrescu, Th. Șerbănescu și atâția alții au fost populari prin melodie și dintre precursorii simbolismului, Petică și Bacovia, compun cu presentimentul viorilor în urechi. «Muzicalitatea» simbolistă pentru toți acești emotivi e o problemă obscură și indiferentă.

«Romantele» pentru mai târziu ale lui Minulescu erau chiar niște romante, ca și multe din poeziile lui Eminescu, și, ca și acelea, în ciuda unor complicări culte, întemeiate pe o formulă simplă fără de care vulgul nu poate fi câștigat. Temele romantei sunt: părerea de rău de a nu fi înțeles

de iubită, solemnitățile despărțirilor, jalea de a muri fără a fi trăit în deajuns, temele în sfârșit ale poeziei populare, ale lui Eminescu, ale oricărui cântec de lume.

Poezia minulesciană e stăpânită de aceste motive. În ea întâlnim «amanti», în căutare de «iubire-adevărată», despre a căror dragoste «știe lumea toată». «Amantul» invită pe «amantă» să rămână cu el «toată seara», nefăgăduindu-i nicio satornicie, încredințându-o că nu-i nimeni «să ne vadă și să ne-auză», că totul se uită pe lume, absolvind-o în schimb de presupusa necredință. Tonul e fanfaron și teatral, ca al oricărei române de altfel (care e un mijloc de insinuare), însă are împreună cu româna populară vibrația emoțională, cel puțin momentan sinceră. Sentimentalismul lui Minulescu este bătător la ochi, contagios, și asta a cucerit îndată pe cititorul simplu, deloc încurcat de obscurități, de vreme ce românele sunt prea adesea absurde. E de ajuns că aluzia la situațiile elementare este clară. Cel puțin vom putea învinui această poezie de facilitate, ca și româna lui Traian Demetrescu. Aci însă intervine arta. Eminescu, păstrând liniile simple sentimentale, întorsese cântecul spre mitologie și meditația universalului; Minulescu, mai terestru, îl tratează ca esthet, de altminteri așa cum va proceda în genere poezia modernă (pe urmele lui Eminescu) cu folklorul, punând mai multă culoare și stingând claritățile.

El pune în acțiunea de fascinare prin sentimentalism, o grijă excesivă, la modul misterios, care cu toată teatralitatea și cu un ușor comic inclus în orice mistificație, încântă prin ineditul contrastului:

Eu știu c'ai să mă 'nșeli chiar mâine...
Dar fiindcă azi mi te dai toată,
Am să te iert –
E vechi păcatul
Și nu ești prima vinovată!...

In cinstea ta
Cea mai frumoasă din toate fetele ce mint,
Am ars miresme otrăvitoare în trepieduri de argint,
In pat ți-am presărat garoafe
Și maci –
Tot flori însângerate
Și cu parfum de brad pătat-am dantela pernelor
curate,
Iar în covorul din perete ca și 'ntr'o glastră am înfipt
Trei ramuri verzi de lămâiță
Și-un ram uscat d'Eucalipt.

Dragostea urmează după un ceremonial pedant.
Bărbatul primește cheia dela poarta verde și
rămâne în turnul celor trei blazoane: al Iubirii,
al Speranței și al Credinței viitoare, mâinile
femeii sunt ca albul altarelor din Babylon și din
Ninive, după aruncarea cheii bărbatul întreabă
pe femeie:

Voești sau nu, să fii a mea?

iar după o noapte întregă de iubire într'un pat
presărat cu trandafiri și chiparoase întreabă din
nou (aproape printr'un calambur):

Voești să nu mai fii a mea!...

In această înscenare e ceva din savoarea vechi-
lor romantisme perimate, refăcute însă cu voință
în forma unui stil. Artificiul este enorm. Omul
comun nu-l vede, cum nu percepe grotescul
romanței de periferie, absorbit de sentiment,

omul de gust înregistrează contrastul între emoția reală și ceremonialul excesiv, ca un humor artistic în scopul stingerii prea marilor vibrații. Oricare ar fi procesul psihic al ascultătorului, acest joc de emoții grandilocvente și de mari procedee estetice a dat câteva poeme ce se țin minte:

In cinstea ta, –
Cea mai frumoasă și mai nebună dintre fete,
Voiu scri trei *ode*,
Trei *romanțe*,
Trei *elegii*,
Și trei *sonete*.
Și 'n cinstea ta, –
Cea mai cântată din câte 'n lume-au fost cântate,
Din fiecare vers voiu face
Câte-un breloc de-argint, în care
Gândirile-mi vor sta alături ca niște pietre nestimate
De-a-pururi încrustate 'n bronzul
Unei coroane princiare!...

*

Tu crezi c'a fost iubire-adevărată...
Eu cred c'a fost o scurtă nebunie...
Dar ce anume-a fost –
Ce-am vrut să fie,
Noi nu vom ști-o poate niciodată...

A fost un vis trăit pe-un țărm de mare,
Un cântec trist adus din alte țări
De niște pasări albe, călătoare
Pe-albastrul răsvrătit al altor mări –
Un cântec trist adus de marinarii
Sosiți din Boston
Norfolk
Și New-York,
Un cântec trist ce-l cântă-ades pescarii,
Când pleacă 'n larg și nu se mai întorc.

*

Și-ai să mă uiți –
Că prea departe
Și prea pentru mult timp pornești!
Și-am să te uit –
Că și uitarea e scrisă 'n legile-omenești...

Cu ochii urmări-vei țărmul, topindu-se ca noru 'n zare
Și ochii-ți lăcrăma-vor poate
Trei lacrimi reci de călătoare;
Iar eu pe țăr
Mâhnit privi-voiu vaporu 'n repedele-i mers
Și înțelegând că mi-ești pierdută,
Te-oiu plânge 'n ritmul unui vers.

*

Că ne iubim și-o știe lumea toată,
E-adevărat;
Dar cât ne vom iubi;
Nici noi nu știm,
Nici lumea nu va ști...
Și nu va ști-o poate niciodată...

Ne-am cunoscut în țara 'n care-alt'dată
Manon Lescaut iubi pe *Des Grieux*
Intr'un amurg de toamnă, orchestrată
In violet,
In alb,
In roz
Și 'n *bleu*.
Și ne-am iubit întâia oară 'n parcul
In care Nimfele de marmoră privesc
Cu ochii 'ntrebători, către peluza
Pe care-un zeu își pregătește arcul
Să-și bată joc de cei ce-l ocolesc...

Nu toate romanele sunt așa de exterior ero-
tice, însă vibrația sentimentală este evidentă în
toate și ascunderea ei în ceremonialul simbolic
surprinde spiritul. Există un hieratism minules-
cian, moștenit într'o măsură și dela Macedonski,
nu lipsit de cabotinism, însă grațios tocmai

pentru asta. Iser care a ilustrat poemele a înțeles foarte bine latura lui de estetism teribil. In templul turcesc trei lumânări de ceară ard în sfeșnice vechi de aramă, yahturile ancorează simetric:

Yahturile albe, ancorară 'n dreapta,
Yahturile roșii, ancorară 'n stânga
Yahturile negre, ancorară 'n mijloc.

In portul blond din nord, debarcă marinari bruni din sud, regele plânge'n cavou lăsând să-i pice lacrimi sonore pe bazalt, părerile de rău trec prin suflet ca un cortegiu într'un Dom:

Părerii de rău, părerii de rău –
Stigmatate vechi, cicatrizate,
In Domul sufletului meu
Pășii solemn, învestmântate
In scumpe-odăjdii de-Arhiereu...
Pășii solemn, discret și rar
Ca 'niște pâlcure, fragmentate
Dintr'un cortegiu funerar.
 un matelot cântă solemn
Ca 'ntr'o cetate spaniolă
Când orologiul din cupolă
Anunță fiecare oră
Printr'un preludiu de mandolă...

caicele trec pe Dunăre ca niște

Cosciuguri albe, plutitoare
Pe negrul apelor murdare...

luna pare un cap de ghilotinat, moartea bate în poartă de trei ori:

Răsună 'n poarta veche trei lovituri
Ce par
Trei ne 'nțelese vorbe desprinse dintr'un vers
Răsună 'n poarta veche trei lovituri

Cuprins

ION MINULESCU

Monografie	5
Antologie	27
Romante pentru mai târziu (1908)	29
Romanța noastră	29
Romanța zilelor de ieri	32
Taci	32
Celei care pleacă	33
Romanță fără muzică	34
Romanță fără muzică	35
Romanță fără muzică	36
Romanță fără muzică	37
Romanță fără muzică	38
De vorbă cu mine însumi (1913)	40
Romanță policromă	40
Ecce homo	41
Pastel mecanic	42
Va fi... ..	43
Celei din urmă	45
De vorbă cu mine însumi	46

Nu sunt ce par a fi (1936)	48
Românța răspunsului mut	48
Rânduri pentru cuvintele „nu” și „da”	50
Rânduri pentru întregirea mea	52
Notă biografică	53

GEORGE BACOVIA

Monografie	57
Cromatismul simbolic al poeziei bacoviene	73
Notă biografică	79

